

84. Avenue Foch*

1

Már kelőben volt a nap és pirosloból aranyba mentek át sugarai az alvó Párizs háztetőin, mire Arey jeepje a kórházból jövet bekanyarodott a rue Duperrébe és megállt a Maison meublée „Gaston” előtt, hogy Iván és Mirkó kikászolódjanak belőle. A második emeleten az egyik ablakból halk, örvendező sikoly köszöntötte őket. Cathérine ébren várta Ivánt és a nagy csendben meghallotta a halkán közeledő autót, azt figyelte most az ablakból. Integetésére Gyuri, a csoport negyedik tagja is kibújt a kocsiból és Arey, aki nem volt többé hideg, merev és illedelmes angol, hanem már egészen hozzájuk züllett, engedelmesen felmászott a második emeletre, hogy egy pohár hajnali pálinkát megigyeék abból az izes italból, amelyet Monsieur Gaston szerzett Ivánnak. Fent Annaisét is Cathérinenél, Iván ágyában találták, de aludt. A két lány azért bujt össze, hogy az izgalmak után együtt várakozzék, de a babaarcú lánynak semmi hasznát nem vehette Cathérine, mert izgalmak, élmények, felzaklatottság és feketekávék ellenére egy óra tájban felébreszthetetlenül elaludt és amikor most Mirko odahajolt, hogy felébressze, csak a nyakába csimpaszkodott és azt nyöszörögte, hogy vigye át a szobájukba. Sokára sikerült annyira felébreszteni, hogy kócosan ült az ágyban, szemét dörzsölgette, s nem aludt el újra, de nem is vett részt a társalgásban. Fogta az ágy szélén ülő Mirkó kezét, hunyorgó szemmel rámosolygott és végtelen boldogság ömlött el arcán.

Először történt meg, hogy Iván nem várta Cathérinet az előadás után és nem hallgatta meg komoly arccal az aznapi előadás apró mulatságos és bosszantó élményeit, nem mentek el valamelyik szokott vacsorázó helyükre, vagy egyéb szórakozóhelyre, hogy utuk végén, mint rendszeren, a Venice kabarában igyák meg a búcsúkonnyakat, mielőtt a hatos társaság feloszlík. A leány tudta, hogy nagyon nagy események történhettek délután óta, ha Iván nem jött érte. Aggódot érte, mert tudta már, hogy nem veszélytelen egyetlen útja sem. Szerette volna megkeresni, de nem tudták kisútni Annaiszel, hogy merre menjenek. A Café Régenceban, a vacsorázó kiskocsmáikban, a Pigalle kávéház-

ban és a Veniceben is bent jártak, sőt éjfél felé megkockáztatták, hogy bemennek abba az utcába, ahol Cathérine délután megsebesült. Szerette volna minél előbb elmondani, hogy beváltak reményei, csakugyan sikerült jól kiaknázni sérülését, amelyet persze elnagyolt, mert a színházban már sebről beszélt és azt mondta, hogy csak a lelkiismerete és kötelességérzete hozta be, amikor megtudta, hogy Lucienne nem jön be. Arról hallgatott, hogy az otthonmaradi Lucienne összekarmolt arcának és hisztérikus sírógörccseinek ő volt a felidőzője. A gyanús, felfelé kapaszkodó utcából sietve menekültek, mert az utca tele volt titkosrendőrökkel és egyenruhás alakokkal és mind nagyon gyanakodva néztek rájuk, amint az egykori német kémközpont felé közeledtek. Egy titkosrendőr meg is szólította őket, megkérdezte, mit akarnak és annyira barátságatlan volt, hogy jobbnak látták, ha magyarázkodás helyett megfordulnak. Fellelegzetek, amikor kijutottak a széles utcára és inkább felmentek a szobájukba, de amilyen jóízűen aludt Annaisé, annyira nyugtalan volt Cathérine, s nem tudta lehunyni fáradt szemét.

Visszabújt az ágyba és úgy fogadta a társaságot; felhúzott térdekkel ült, s könnyekkel szemében ölelte meg Ivánt. Amikor azonban Iván halkán elmondta a kórházi élményeket, egyre növekvő féltékenységgel és keserőséggel hallgatta. Egész este benne lappangott ez a győtrő féltékenység, érezte, hogy Iván ott jár, annál a nőnél, mert az nem halt meg és pillanatnyilag fontos is, érdekes is. Azután mikor Iván odaért, hogy kissé meghatódott hangon mondja el, hogyan hívta őt a haldokló, súlyosan sebesült Asta, mennyire megnyugodott mellette és milyen békésen elaludt, kezét fogva, Cathérine ellökte Iván karját és magából kikelt, nem törődve a szálloda csendjével, a szomszédok nyugalmával, kiáltozni kezdett:

— Hát, hogy tudd, ki volt ez a te Astád, majd én elmondom! Majd én elmondom neked Paul Dalou maquisard tiszt történetét. Arról nem tudok, hogy miket tett ez a nő a koncentrációs táborokban, bár egyetmást már hallottam. De, hogy mit tett a 84. Avenue Fochban, a Gestapo kínzópalotájában, azt elmondhatom!

Nagyot fújt, kiugrott az ágyból, kivette a kávévat a szekrényből, s megkérdezte:

*Részlet Sulhóf József „Varázsvessző” című, sajtó elott álló regényéből.

-- Keverjek nektek is?

-- Ne igyál már kávét. Látod, már mindjárt nappal lesz.

— Amit most elmondok erről eddig soha senkinek sem beszéltem. El kell egyszer mondanom! És ha elmondom, ti sem tudtok aludni.

Bekapcsolta a forralót. Keze remegett, alig tudta elvégezni ezt az egyszerű kis műveletet. Iván látta rajta, olyan izgatott, hogy ha most le nem vezetí szörnyű emlékeit azzal, hogy elmondja őket, komoly baja esne. Hiába kísérelte meg most, hogy megnyugtassa, de érdekelte is, mert Cathérine, ha ehhez a ponthoz érkeztek, csak elkomorodott és soha nem beszélt róla. Arey az egyik. Gyuri a másik ágy lábánál végigheveredett, Iván is végigdől ruhástól az ágyon Mirko és Anaisse egymást átkarolva tartották, de Cathérine izgalma annyira hatott Annaiserre is, hogy egyszerre kirepült szeméből az álom. Cathérine égő szemekkel kissé szézagosan ugráló gondolatokkal ontotta ki magából szörnyű emlékeit:

2.

A németek Páris előtt álltak.

A menekülők előzőnlötték az országotakat. Az össze-vissza összeállított szerelvényekre már nem fért fel senki, a járművek túlterhelten roskadoztak dőcögtek végig az utakon, a legtöbb ember gyalog ment. Ment, de nem tudta hová, nem tudta, miért, s azt sem tudhatta hol mikor éri utól őket a nácisereg, csak menekültek, valami rémséges elől, ami most bekövetkezett. Milyen biztonságban érezték magukat, amíg a Maginot-vonalban ültek a katonák, unatkoztak az áttörhetetlen vonalon! most egyszerre rájuszakadt a tudat, hogy nem is voltak biztonságban, ime, jönnek a nációk, a gyűlölő bocheok és előzönik Párizst. Párizst! Mentek nappal és éjszaka, vonszolták magukat végtelen sorokban, ment a végtelen, rendetlen szervezeten sereg, franciák és idegenek egyenesen; idegenek, akik a már nációvá lett Európából menekültek Párisba és törvényesen, vagy a törvényt kijátszva, itt védtek az életüket a fenyegető megsemmisüléstől.

Az ezrek között jutott el Cathériné is Marselleba. Tovább már nem mehetett, messzebbre nem juthatott el. Sokan, főként az idegenek közül felmenekültek a kikötőből megszököő hajókra. Cathérine lerongyolódottan, összetörten, piszkosan végleg kimerülten, nagyon kevés pénzzel, ismerősök, segítség, a megélhetés bármely kilátása nélkül ottrmaradt a városban. Először törvénytelen apjának, a plébánosnak egy ifjúkori társa, egy püspöki helytartó jutott eszébe, aki járt is náluk még amikor ő otthon volt. látogatóban, s nagyon barátian viselkedett akkor. Most csak korrholtat kapott tőle, amiért nem szülehez ment haza, pedig a jó gyermekeknek ilyenkor a szülőknél a helye, azután célzást tett arra, hogy Cathérinének tulajdonképpen nem is lenne szabad a világon lenni, végül valami olyan kegyes tanáccsal bocsátotta el, hogy adjátok meg a császárnak, ami a császáré... Pénzt, azt nem adot! az éhes, letört, szerencsétlen lányának.

Az első napokban ágyrajárt s amíg kevés pénze tartott, a piac környékén csigán, olcsón árusított frissen sült apróhalon. vaj nélküli, csak sóbavizbe főtt főzelékeken élt. Azután ez is elfogyott és elfogadott már minden munkalehetőséget, amit kínáltak, volt gyors egymásutánban gyári munkáslány, pincérnő egy lebutjában, szobalány egy nagy szállodában, statisza az egyik színházban, meztelen táncosnő az egyik Music Hallban, tisztviselőnő egy kereskedelmi vállalatnál, francia nyelvtanár néhány idegen mellett, utcai sorsjegyrúsnő, de sehol sem sikerült megmaradnia. Nem volt szerencséje sehol, nem vált be, vagy a Music Hall tönkrement, mert amikor német katonák kezdtek odajárni, a franciák végleg kimaradtak.

— Az egyik állásomat különben miattatok vesztettem el — mesélte. — Szállodái szabályain voltam és éppen a reggelit vittem be, egy német asszonynak, amikor a tüntetés délelőtt arra vonult el. Híre érkezett, hogy ti jugoszlávok fenéken rúgtátok a nácibarátságot, felrúgtátok a szerződést, amelyet csak két nappal előbb írtatok alá. Nagy tüntetés volt, ünnepezték a jugoszlávokat, odavonultak a kikötőbe az emlékműhöz, amelyet a megölt királyotok emlékére állítottak...

— No hiszen! Eppen Sándor király emlékművéhez! — nevetett a három jugoszláv.

— Nekünk az mindegy volt, valami jugoszláv vonatkozás volt... Levágtam a tálcát, leszaladtam megnézni, miért tüntetnek és csatlakoztam a menethez. Mintha már akkor tudtam volna, hogy... hogy nekem a jugoszlávok rokonzenesek lesznek... Persze vissza sem engedtek többé a szállodába. Pedig nagyon fájt a hátam, mert rendőrök zavarták szét a tüntetőket és én is kaptam egy jókora ütést gumibottal a hátamra.

Egy ideig javult a sorsa, egy tengerészszíttel barátkozott meg, de egyszer csak elmaradt az is s megtudta, hogy tengeralattjárón megszökött! a francia tisztek egy csoportjával. Akkor már negyvenkettő volt, nagyon korán érkeztek meg arrafelé az ősi szelek. Már két hete nem tudta kifizetni a házbéret, enniavalója nem volt. Eső esett, hűvös szél fúj, s rajta csak egyetlen szál vékony ruhácska. Hiába döngött az utcán, elszántan arra, hogy utcai ismerkedéssel szerez néhány frankot enniavalóra. Bátorralan volt, nem mert senkit megszólítani a kevés, didergő járókelő közül. Hazamenni sem mert. A vasútállomás felé indult, hogy fedél legyen felette. Zuñólt volt az épület, százan és százan éjszakáztak ott. Egy pad sarkán helyetszortottak neki, de túlszorosan, gémberedő tagokkal összeroskadtan ült. éhesen lehangoltan s azzal a gondolattal foglalkozott, hogy kimegy a legközelebb érkező vonatához és a mozdony elé veti magát. Minek így élni, minek az ilyen élet?

Félá!t, hogy megtudja, mikor érkezik vonat. Zsibbadt lábbal, sántikálva döngött, fojtogatta a füstös, áporodott, rossz levegő. Kiment hát az állomás elé, hogy egy kis friss levegőt szívjön. Alig jutott szál métegyenyire, amikor egyszerre minden oldalról nagy tehergépkocsik érkeztek az állomás előtti térre. Német katonák ugráltak le, fegyverrel kezükben, körülvették az állomás épületét és összefogdosztak mindenkit, aki ott volt tekintet nélkül arra, hogy volt-e igazolványa. carte d'identitéje. vagy sem. Negyvenesével ötvenesével berakták az embereket a gyorsan betölt vagonokba, s vitték az összefogottakat (önkéntes munkára) Németországba. Még azt sem engedték meg, hogy akinek volt, értesítse hozzátartozóját, hová tűnt el. Cathérine megmenekült, de nem mert visszatérni az állomásra. Mégis hazament, ígéretekkel lefegyverezte háziasszonját egész nap étlen-szomjan heverészett, estefelé azután kicsinosította magát és elment a Cannébière utca mellékutcaiba, azokba, amelyekben utcalányok jártak. A kínzó éhség azonban elkergette innen. a piacra ment, s a sötétben a halomra seprtt hulladékok között turkált rágható káposztalevéért. Nem volt egyedül.

Amikor egy kávéház előtt ételszag ütötte meg az orrát, ájtultan összeesett. A mentőautóban tért magához, de nyomban le is rakták. Az orvosban volt annyi jóérzés, hogy kiszállt vele, megvacsoráztatta, óvatosan, hogy ne ártson, s még ötven frankot is nyomott a kezébe. Felrészültlen, megerősödöten és a néhány frankkal felbátorítva, tért vissza most már a futó szerelmek helyeire. S aznap este újabb szerencse érte. Hiába próbálkozott ugyan férfiakat leszólítani, a kritikuss pillanatban az izgalomtól, a rémületől annyira kiszáradt a torka, hogy hang nem jött ki rajta. De amikor már elkecseregetten, önmagában csalódottan, s ismét letörtlen lakására indult nehogy a korai záróra az utcán érje, és elfogják, az egyik utcasarkon egy férfi rohant el mellette, valamit hirtelen a kezébe nyomott és továbbfutott. Két polgári ruhás férfi és két flics követte, így neveztek a németek alatt is szolgálatban maradt francia rendőröket. Marseille ugyan nem volt megszállt terület, de mint kikötő, német ellenőrzés alatt állott. A férfi lopott, üldözőbe vették, menekült és nem dobta el az utcán a női táskát, hanem kezébe nyomta Cathérinének. Alighanem azt remélte, hogy ezzel a leányra tereli üldözői figyelmét. Ezek azonban a sötétben nem látták meg a mozdulatót, elrohantak Cathérine mellett, rá sem hederítettek.

A női táskában háromezer frank volt, egy Cart d'identité Asta Chévilion névre, aki huszonhat éves, Aixban született, haja barna, arc-színe barna, szeme barna, orra, szája szabályos, magastermetű, különös ismertetőjele egy feltűnő szemölcs a bal füle mögött, lakik Marselleben, 27. rue Paradis. Női szépségápolási tárgyak, pirofító, puderdoboz, fésű, napszemüveg, zseb-kendő volt a táskában, s egy kis finom kötésű notesz hozzáfűzött aranyceruzával. A noteszben Cathérine számára érthetetlen bejegyzések voltak — németül. Ebből kiokoskodta, hogy mi történt. A kis tolvaj ellopta a táskát, mit sem sejtve, de szerencsétlenségére egy mouton — német husáng — táskáját kaparintotta meg. Nemcsak flicsek szegődtek nyomába, hanem német titkosrendőrök is, a Gestapo emberei. Látta, hogy cneek fele sem tréfa mert nemcsak börtön, hanem németországi munkaszolgálat is fenyegeti. Igvekezett hát megszabadulni a táskától is és az üldözőktől is.

Páris óta nem volt ennyi pénze egyszerre. Elhatározta, hogy nem várja meg, hogy újra egészen letörjön. Kissé rendbehozta szegényes ruházatát, kicsinosította magát, lakkbért fizetett és kezdett esténként rendszeresen bejárni egy kávéházi kávéházba, hogy ismeretséget kössön és állandó barátot szerezzen. Ezt volt számára az egyedüli lehetőség, hogy egy hónap múlva ne kezdődjön előlről egész kálváriája. Itt, ebben a kávéházban, a Café Barbarouxban ismerkedett meg Astával. Szintén idejárt, ugyanúgy viselkedett, mint a többi kétes nő, akik csak egy árnvalással voltak jobbakk, mint azok, akik az utcán sétáltak és a közeli Café Rhone-ban tartottak pihenőt. Astának kedvezett ez a környezet, célja volt vele, hogy idejárt, s igvekezett minél jobban beilleszkedni a francia környezetbe. Ez annál könnyebben sikerülhetett neki, mert a Provence székvárosában, Aixben nevelkedett, s barna bőré, barna hajú volt, francia asszonynak látszott. Egy alkalommal alakult, kissé ittas társaságban kerültek össze, résztvettek mind a ketten a mulatozásban, azután Asta adott óvatosan tanácsot Cathérinének, hogyan itassák le a velük ülő férfiakat, hogy bő-

kezűek legyenek, de semmit se kapjanak. Ettől az estétől kezdve gyakran rendeztek közös vadászatokot. Asta nem sejtette, hogy Cathérine tudja róla: mouton; neki nagyon jó jött takarónak ez az igazán francia leány. Cathérine pedig nagyon keveset tudott még a földalatti mozgalomról, csak annyit, amennyi a németek által ellenőrzött újságokban megjelent róluk és ellenük, de rokonszenvezett velük és figyelte Astát. Amellett a nyomor nehéz éveit után kissé felelőtlen és könnyelmű is volt. Jól esett neki ez a léha élet. Hamarosan rájött azonban, hogy Asta nem alkalomlag köti ismeretségeit, ha olyanok hívják meg asztalukhoz, akikkel nincs célja, nem megy. Viszont, ha olyan férfi akad az útjába, akivel célja van, akitől meg akar tudni valamit, azzal erőszakkal is megismerkedik. Cathérine szemtanúja volt, hogy Asta az utcán leszólított egy férfit, s amikor a férfi húzódozott, szemérmetlenül mellé vette ki és adta a férfi kezébe. Ugyanez a férfit egy héttel később Cathérine, amikor egy délelőtt az állomás környékén járt, látta egy német tehergépkocsin, a munkaszolgálatra szállított szerencsétlenek között. Az is lehet, hogy súlyosabb sors érte.

A látvány után három napig nem ment el a Café Barbarouxba, hanem a jóval távolabb, kevésbé kétések Café d'Azourba kezdett járni, hogy ne találkozzék Astával. Itt egyetlen ismeretséget sem sikerült kötnie. Annál feltűnőbb volt, hogy harmadik este egy magas, kissé görnyedtet tartású, szemüveges, felfelé fésült hajú fiatal férfi lépett az asztalához és halkán megkérdezte:

— Csakugyan maga az, Cathérine?

A leány hosszan, mereven bámulta. Azért nem ismerte meg, mert azt hitte, egyike az Astával töltött hónapok áldozatainak, aki visszatért, s ezek között kereste az arcot. Csak később villant agyába, hogy ez Paul Dalou, társa az egyetemről!

— Paul!

— Ne szólítson ezen a néven, talán jobb, ha egyáltalán nem mond nevet.

Egyetemi emlékeiket elevenítették fel a Sorbonneon töltött éveket, amelyek már olyan távoliakká tündek, azután elkerülhetetlenül áterlelődték a beszélgetés a napi életre, Vichyre, a bocheokra és Cathérine valamilyen közlési vágytól hajtva elmondta a fiúnak ismerettségét Astával.

— Maga ismeri azt a nőt? Barátkozott vele?!

— kérdezte a fiú meglepetten. Nagy érdeklődéssel hallgatta, azután megkérdezte: — Maga francia?

— Persze, hogy az vagyok — felelte Cathérine csodálkozva és olyan hangszállal, mintha más nem is lenne a városban.

— És a nyomorúság éveiben sohasem gondolt arra, hogy bosszút álljon, hogy valahova tartoznia kell?

Cathérine a férfi szemébe nézett, hosszan, komolyan. Lassan világosodni kezdett benne, mire célzó a férfi, aki most sietve mondta:

— Itt nem beszélhetünk tovább. Eljönne holnap valahová, ahol nyugodtan beszélhetünk?

— Nem visz bele valami veszedelmebe?

— De. Fél!

— Félek. De eljövök.

— Jól jegyezze meg. 7. rue Paradis, belőki a kaput, felmegy a félemeletrre, ott a pénztárnál talál egy nőt, annak mondja, hogy Armand küldte. Armand Barbés, most ez a nevem. De csak Armandot mondjon. Az egy bordélyház. Felvezetik az egyik szobába.

— Rendesebb helyet nem talált?

— Az ma a legbiztonságosabb hely Marseille-ban, a német tisztbördeley.

Másnap este a díszes, de még csak alig kilavilgított nagy terem pénztárában egy nagyon szigorú arcú idős asszony ült és harisnyát kötött. A belépő és tévóván megálló Cathérinet villogó, hideg szemmel fürkészte, lemérté, osztályozta, s a leány érezte, hogy szinte mindent tud róla azalatt a néhány pillanat alatt, amíg végigment a termen.

— Mit keres itt?

— Monsieur Armand küldött.

A nő még néhány pillanatig behatóan, fürkésző tekintettel figyelte, azután hátamögé nyúlt és csengetett. Egy hajlotthátú, zilált hajú öregasszony sietett be és Cathérinét felvezette az első emelet egyik szobájába. A rosszul világitott szobában egy ágy, egy heverő, egy szekrény, mosdófelszerelés, asztal, két szék volt, és valami olyan átható szag érte be magát a falakba, a bútorokba, még abba a piszkos pongyolába is, amely a félig nyitott szekrényben egy pár rongyos női papucs felett lógott, amelyet Cathérine még sohasem érzett, s amelytől émelygett a gyomra. Nem mert beljebb menni, nem mert leülni, nem mert semmire hozzáérni. Percekig állt így, amikor végre jött Paul Dalou és a kócos, hajlotthátú asszony rájukzárta az ajtót.

— Azt mondta, fél, és mégis eljött — kezdte Paul Dalou — valószínűleg sejtí is, hogy nem szerelmű találkára hívtam. Olyasmint monddok el magának, hogy csak át kell kopognia bármelyik szobába, itt csupa boche van az épületben. s azonnal visznek. Megbízhatok magában?

— Francia vagyok.

És mielőtt Paul folytathatta volna, sietve elmondta marseillei viszonyosságait, azután a női táská történetét és ismeretségét éppen azzal az Astával, akinek táskáját és kis noteszét még mindig őrizte.

— Soha nem tudta meg, hogy nálam van a táskája. Tessék, itt a notesz. Nagyon sok jegyzet van benne, de nem tudtam megfejtani, mert nem tudok németül.

Átnyújtotta a kis aranyozott, bőrkötésű könyvecskét az arany ceruzával, amelyet Paul azonnal leszakított és visszaadott.

— En sem tudok németül — mondta — de majd akad, aki megfejtí ezeket a jegyzeteket. S abból, hogy magával hozta, látom, tudja miről akarok beszélni magával.

Elmagyarázta, hogy egyre nagyobb méreteket ölt a földalatti mozgalom. A kommunisták a szervezők és mozgató erők, de tömegével csatlakoznak hozzá különböző pártállású emberek hazafiasságból. Párhuzamosan működik egy angol szervezet, amelyet partrattettek. Külön feladatuk van, nemcsak a földalatti mozgalmat támogatják a fegyver- és lőszerszállmányokkal, felszereléssel, hanem a kémszervezetüket is. Ez az angol szolgálat a londoni Baker Streeten lévő French Section irányítása alatt áll. Paul összekötőszolgálat a maquisardok és az angol központ között.

— Mi, néhányan, tartjuk fent az összeköttetést. Közvetítünk, hogy a mieink se tudjanak sokat róluik és örül se a mieinkről, mert sohasem tudhatjuk, ki kerül a Gestapo kezei közé és mennyire tudja elviselni azokat a kínzásokat, amelyekről a Gestapo híres. A németek tudnak arról, hogy van egy angol szervezet és van földalatti szervezet. Innen is, onnan is sok embert elfogtak már. Tudja ki ez az Asta?

— Besűgő. Muoton.

— Sokkal több annál. Egy német tábornok özvegye. Igazi neve Asta von Stelzen, Asta die wilde Asta. A legügyesebb kéme és belső szervezője a nácioknak. Volt már parancsnokhelyettes egy női gyűjtőtáborban, amikor ott akartak valamit megtudni, Páris megszállásakor neki kellett a collaborateurököt megszerveznie, akkor nagy társaság központja volt Párisban. Ha most ideküldték, akkor alighanem rávetették magukat az itteni szervezetre. Nem ok nélkül adja ki magát utcalányoknak. Tudják már, hogy ebben a rétegben, az úgynevezett alvilágban a legkevesebb a collaborateur és a szervezet itt működik. Mivel eddig nem boldogultak, Astának az lehet a feladata, hogy a földalatti parancsnokságnak és az angol központnak nyomába jusszon. Az angol leadót hetek óta állandóan keresik. Marseille és Nizza között nem kevesebb, mint tizenegy tehergépkocsira szerelt kereső futkároz és számítgatója, hogy milyen hullámhosszon dolgozhat és honnan jöhet a sugárzás. Ez az Asta itt nevelkedett a Provenceban, jól ismeri a vidéket és nagyon veszedelmes lehet éppen azért, mert a naiv kisemberek közé furakodott be.

— Azt akarja ezzel mondani, hogy meg kell tudnom Astától, mit tud, mennyire jutott és milyen veszély fenyegeti magukat?

— Sajnos ez nem ilyen egyszerű — nevetett Paul. — Egyelőre csak ellenőriznie kell. Tartassa fenn vele a barátságot, legyen együtt vele minél többet, figyelje, kikkel érintkezik, mi történik azokkal az emberekkel, akiket kikeres magának és ha észreveszi, hogy egy sokat fagatott részeg ember valamit elárult, értesítsen bennünket. Majd mi megtesszük az ellenintézkedéseket.

— Vagyis felügyelet alá helyezik Astát!

— Igen. Miért csak ők helyezhetnek felügyelet alá bennünket?

Eles csengetés süvöltött végig a folyosókon. dörömbölés, ajtócsapkodás, sikoltozás hallatszott. Paul felugrott és az ablakhoz lépett, hogy kinézzen, elmenekülhet-e arra. Mielőtt azonban az ablakot kinyithatta volna, fordult a kulcs a zárban, nyílt az ajtó és a hajlotthátú, kócos öregasszony dugta be a fejét:

— Gestapó, rajtaütés, reggelig sehova, leány az ágyba, feketehimlője van. maga vegye fel ezt az orvosi köpenyt — és egy ragyogóan tiszta fehér kabátot dobott be, hozzá egy kis műszerestáskát. Nyomban utána bezárta az ajtót és a kulcsot kihúzta.

Cathérine undorral nézte az ágyat, amelybe bele kellett feküdnie, lassan, húzódozva vetette le ruháját, zsebkendőjét terítette a párnára és vigyázott, hogy legalább arcához ne érjen a takaró. Paul, mintha nem is félméztelen fiatal leány lenne mellette, nyugodt mozdulatokkal a szekrénybe akasztotta a levetett holmit, a piszkos pongyola és a rongyos papucs társaságába. Láta, hogy a leány reszket, megnyugtatta:

— Nem bennünket keresnek, hanem a szökött katonákat, altiszteket, sőt tiszteket. Egyre többen bujkálnak ezen a környéken olyanok, akik felmondták a barátságot Adolfnak. A partvidék tele van szökött német katonákkal.

Késő éjszakáig tartott a kutatás, hallatszott a dörömbölés, sikoltozás, kiáltozás; káromkodtak és veszekedtek, néhol puskatus puffant az ajtón. Csak éjjel után ért véget. Addigra Cathérine és Paul már mindent megbeszéltek, de reggelig nem mehettek el, mert nem volt kijárási engedélyük.

Cathérine felkelt, magára öltötte ruháját. Bár nagyon álmos volt és teste a kiállott izgalomtól ellankadt, nem tudott abban az ágyban maradni. Leült az asztalhoz, szemben Paullal

és halkan beszélgettek. Egyszerre megint nyílt az ajtó, a hajlott hátú öregasszony egy nagy tálcán, főhéjére mosott terítón éltel hozott, izes falatokat és egy üveg kitudt bort.

— Hogy lehet, hogy ide be sem nyitottak? — kérdezte Paul.

— Nagyon félnek a himlőtől.

— Mondja néni, hogy van az, hogy itt a szobában minden olyan piszkos, pedig látom van szép fehér terítőjük, és a köpeny is főhéjér... — Ugyan, a bocheoknak így is túljó!

Reggel, mikor elmentek, a szigorú szemű idős asszony még mindig ott ült a kasszában és kötött. Rájukvetette tekintetét, nem kérdezett semmit, mikor Paul pénzt kínált, elhárította, mikor megköszönték a vendéglátást, rájukzólt:

— Ne köszönjenek semmit. Franciák vagyunk.

4.

Látott feltűnni embereket, s látta ugyanazokat eltűnni a német szállítmányokkal. Látta, hogy Asta milyen megközelíthetetlen, ha a legérdekesebb és pénzzel bőven ellátott férfi ajánl kozik is, s mennyire a szemérmelenség minden eszközt felhasznál, ha olyan emberrel akarja idejét tölteni, aki érdekli. Cathérine rájött, hogy a náció rendszeresen, a párisi gyors indulása előtt szállítják ki az elfogottakat a vasutállomásra és kezdett kijárogatni az állomás környékére. Nagyon sok embert viszontlátott, amint a rabszállító kocsiból leszállították, azok közül, akikre Asta kivette hálóját. Vigyáznia kellett, nehogy azok is meglássák, mert hiszen Asta társaságában látták, s valakinek eszébe juthat az összefüggés.

Agvába véste a hallott beszélgetéseket, ott-hon azután jegyzeteket készített és a 7. rue Paradisból továbbította jelentéseit Paulnak. Más nem ismert, másról nem is tudott. Nyáron azután azt is jelentette, hogy Asta nagyon rosszkedvű, ideges, ingerlékeny, szüntelenül veszekedik vele is, mindenkivel.

— Valószínűleg szemrehányásokat kap, mert nem sikerül elvégeznie feladatát. Nyolc hónapja ül már itt. Jó lesz, ha maga most egy kis szünetet tart. Holnap egy magas, vörösszőke hajú, jól öltözött férfi jelenik majd meg a kávéházban, megismerkedik magával, Henri Valiérennek nevezi magát, mulatozni fog és végül meghívja magát egy kirándulásra. Egyezzen bele és utazzon el vele

— Hová?

— Kiképzésre.

A magyarázatot csak Cannesban kapta meg a 32. rue du Canada alatti Maison de Beautéban, mint a házon kifüggesztett aranyozott fekete tábla mutatta. Persze nem szépségápolási intézet volt, hanem a földalatti mozgalom tanfolyama. Egy hétig maradt ott, pihent, tanult, tanácsokat kapott, kioktatták, hogyha Paul nem jelentkezhetne, vagy a rue Paradis-beli házban nehézségek támadnának, vagy ha soron kívül sürgős és fontos jelenteni valója akad, hogyan jelentkezzenek. Megtanították arra, hogyan kérdezzesse ki Astát és másokat is anélkül, hogy észrevegyék és ha veszélybe kerülne, hogyan védekezzenek. Apró gyakorlati tanácsokat kapott, amelyek közül sokmindent már maga is rájött. Ekkor, itt Cannesban lepődött meg, hogy milyen roppant nagy gépezete van már a mozgalomnak és mekkora erőt képvisel.

Mire visszatért, Asta még kedveltebb, ingerlékenyebb, idegesebb volt. Most már Cathérine is belement abba, hogy nyíltan veszekedjenek. Egy alkalommal összeveszték és három

napig nem beszéltek egymással. Amikor azután Asta kereste a kibékülést és hízelegni kezdett neki, Cathérinenek a hideg futott végig a hátán. Tudta, hogy Asta, aki semmit sem tesz ok nélkül és ha francia környezetet akart, százával találhatott volna más lányt, sejt valamit, valamit akar tőle.

Menekülni akart, de kényt. Egy feszes-tartású, monoklis férfi jelent meg a kávéházban és polgári öltözetben is messziről meglátott róla, hogy német tiszt. Egyenesen Astához lépett, valamit nagyon halkan mondott. Cathérine csak az asszony ingerült válaszát fogta fel:

— Ezerszer megmondtam, ne jöjjenek ide.

— Holnap estig... Különbön kénytelenek leszünk leváltani...

Ennyi hallatszotta a férfi beszédéből. Amint elment, Asta fizetett, felállt és hívta Cathérinet, menjen vele. Először történt meg, hogy a lakására hívta. Még mindig a rue Paradis-ban lakott, gyorsan odaértek és Cathérine meglepetten látta, hogy Astának milyen fényűzően berendezett lakása van. Megjegyzésére azonban az asszony nem felelt, ledobta ruháját, egy könnyű nyári pongyolát kapott magára, italt, cigarettát, feketekávé készített az asztalra, mindez nagyon komor arccal, szólanul, azután kényelemben helyezte magát egy hosszúszerű bársony takaróval letakart heverőn, percekig idegesen cigarettázott, míg végre megszólalt.

— Hallod-e, nyíltan beszélnek veled. Két hónapja figyeltek. Azt is tudom, hol és minek jártál Cannesban. Azt is tudom, kicsoda a Paul Dalou, akinek a jelentéseidet továbbított. A fiúdat már lefogtuk. Ha megmondd, hol a rádióleadó, hol az angolok központja és hogyan érkeznek a fegyverrakományok, szabadon engedünk.

Cathérinenek nagy önuralomra volt szüksége, hogy fel ne ugorják, amikor Paul nevét hallotta. Mosolyogva kérdezte:

— Ki az a Paul Darou, vagy Dalou?

— Hagyd ezt, Cathérine. Tudom, hányszor jártál a 7. rue Paradisban, abban a bordélyházban, hányszor voltál a Café d'Azurban, a Rumpelmayer cukrászdában, a vasutállomáson megfigyelésen, a 17-es piaci bódénál... soroljam tovább?

— Tudtommal oda mehetek, ahova akarok.

Asta hirtelen felült, ingerült mozdulattal dobta le égő cigarettáját. A szőnyegre esett, s mindjárt pörkölt szag terjengett a levegőben. Cathérine lehajolt, felvette és közben látta, hogy a nagy, vastag barna szőnyegen jónéhány hasonló pörkölési folt van. Asta alighanem gyakran volt ideges mostanában.

— Szeretném, ha megértenők egymást — mondta a asszony fojtott ingerültséggel hangjában. — Megmondom nyíltan, megbízatásom van a Gestapótól. Eleget tudok rólad is, fiúdról is, hogy a Gestapo kezére adjalak mind a kettőtöket.

Cathérine felállt.

— Késő lesz, záróra előtt haza kell mennem — mondta nyugodtan.

— Még nem mehetsz, még nem végeztünk.

— Rab vagyok?

— Még nem, de lehetsz. Nézd, egyszerű alkut ajánlok.

— Magamon kívül nincs mit eladnom.

— Eddig csak a testedről volt szó, most az öletedről. Eddig azt adogattad el — egy nagyon durva, közönséges szót használt — most csak egy módon mentheted meg magad is, a szeretődöt is.

Cathérine nem tiltakozott, nem mondta, hogy Paul nem a szeretője, hogy az egyetlen férfi,

aki előtt leveleközött, akivel bezárták egy kis szobába és aki még szemével sem árult el mást, csak baráti indulatot, és soha semmi mást nem akart tőle.

— Nagyon sokmindent tudok rólatok, többet, mint amennyit eddig jelentettem, mert valahogy megszerettelek...

— Hagyd ezt, Asta. Nem kérek egy mouton rokonszenvéből.

— Milyen nagy hazafi lett belőled! De mind-egy. Nem franciakat akarok leleplezni, hanem az angol kémközpontot kifüsti. Nekem a karrierem függ tőle. Esküszöm, a földalatti mozgalommal semmi dolgom. Eladom neked a francia vezetődöt, add el nekem az angolokat.

— Nem tudok erre mit mondani, annyit tudok csak, amennyit a ti újságjaitokban olvastam erről.

— Nem igaz, hazudsz — kiáltotta az aszszony, szinte sikoltozva. A leányra vetette magát, toronkragadta: — Beszélj, te mert a Gestapo majd másképp beszélte!

Dulakodtak. Asta jóval magasabb és erősebb volt, püfölte, karmolta a másikat, harapni akarta, fojtogatta, azután hirtelen otthagya, sirva borult a heverőre és önmagát kezdte átkozni:

— Nem akartam, ne haragudj! Nem akartam!

5.

Külön fülkében szállították Cathérinet és külön fülkében Pault. Addigra már őszelő volt, Olaszország akkor kapitulált, a hitleri birodalom retentő erőfeszítéssel akarta megőrizni hatalma látszatát. S akkor, amikor már fűgyn volt az emberanyag, kezdett fogyni a löszer, a najtóanyag, egyre ritkábban repültek a német repülőgépek, akkor a himmleri SS-nek még mindig volt elég embere arra, hogy két fülkében három-három ember őrizzen egy-egy rabot és ugyanannyi tartsa lezárta a gyorsvonati vagon folyosójának azt a részét, amelyben a foglyok ültek, nehogy megbilincseit kézzel bárkinek jelt adhassanak. A párisi vasúttalómáson a Marie noire, a rabszállító kocsi várt rájuk, s bár ugyanabban a kocsiiban ültek, egymásnak háttal fordították őket és SS legények álltak közéjük, hogy szemrebbenéssel se adhassanak jelt egymásnak.

Fresnesbe vitték őket, a Maison de Correction, a javítóintézet kapui nyeltek el mind a kettőjüket, körülbelül húsz kilométerre Páris központjától, a Place de l'Operától. Pault másfelé vezették. Cathérinet bent átvizsgálták, két férfi előtt le kellett vetkéznie, fel-alá járnia, piszkos ujjakkal beleturkáltak testébe, hajába, nem rejtett-e el valamit. Bent abban az épületben, amelybe innen átszállították, mert az intézet vagy hat nagy épületből állt, ugyanez megismétlődött, pontosan ugyanígy, s azután még egyszer, fent a harmadik emeleten, ahol egy cellába lökték, de mielőtt beosztották, újra mindezt végig kellett csinálnia. A 334-es cellába került, egy kommunista lány, két utcalány, egy zsebtolvaj, néma csavargónő és egy kifürkészhetetlen, néma aszszony volt már bent a cellában. Mivel este érkeztek, enni már nem kapott. Különben az egész napi élelem reggel egy hig, cukor nélküli pótkávéból, délelben egy hig levesből és egy vékony szelet kenyérből és este újabb hig kávéból állott. Elgyőrték őket az éhség, a csavargónőtől mindannyian tetvesek lettek, a néma nő éjszaka rárontott Cathérinerre és szerelmével gyötörte, mert kiderült, hogy nem is néma. Mint sejtették, mouton volt.

Cathérine szervezete nyilván nem tudta olyan gyorsan pótolni mindenben és mindenütt

a hónapokig tartó éhezés veszteségeit. Most rohamosan fogyott, testet feivakart vorós loitok borították, a tetvek marlák, az éhség kínozza és az egytelennel, akivel néha beszélgetett, a kommunista lánnyal nem mertek semmi olyasról beszélni, ami érdekelte volna őket, mert félték a besűgőtől. Mosakodásról, tisztálkodásról szó sem lehetett, vízet állig kaptak annyit, hogy iganak néha, legalább arra a pillanatra megcsalják nyelődöküket. Het közben változott az összeállítás, a kommunista lányt négy nap mulva kihallgatásra vitték és többé nem tért vissza. Amikor egy hét mulva reggel Cathérinet szólították, hogy kihallgatásra vigyék és ugyanúgy háromszor le kellett vetkőznie, háromszor átkutatták testét, maga lepődött meg legjobban, hogy teste mennyire leromlott, végtagjai lesoványodtak, combján nem feszült többé a bőr, hanem színezetetlen, összemartan lógott, hasa behorpadt, karja elvekonyult. Egyetlen hét alatt retentőben megcsunyult.

Megint a Marie noire jelent meg a kapuban, s jónéhány más fogollyal együtt a 84. Avenue Foch-ba, a Gestapo négyemeletes épületébe szállították. A csukott autó ablakán át látta, amint végigrobogtak, át a Porte d'Italien, be a város szívébe, néhány épületet megismert így is, hogy csak a felső részt látta. A ház, amelybe be kellett menniök, szürke, egyszerű épület volt, előtte óriási tehergökcsi állt és mótortja nagy zajjal bűgött, nehogy a sikoltások, jajkiáltások kihallatszanak az épületből.

A negyedik emeletre vitték, egy ajtó előtt sokáig kellett várnia, elgyengült testtel alig tudott állni, de nem engedték meg, hogy bárminek nekitámaszkodjék. Végre bemehetett és Pault pillantotta meg. Ott ült az íróasztalán: szemben egy SS tisztel, kezén, mint neki is, könnyű bilinc. Sovány arca most még soványabb volt, szeme a vastag üveg alatt egészen kidűledt, mintha ki akarna esni üregéből, szakála megnőtt, haja piszkos-csapzottan tapadt koponyájához, ruhája elvasott. Szemben vele pedig egy nagyon ápolat, nagyon gondosan borotvált arcú, nagyon tiszta náci tiszt állt, hosszúkás arca rózsaszínes, szinte hamvas volt, az asztalon tartott keze finom rajzú, szőke haját szépen lesimitotta és úgy áradt belőle a 4711-es kölnivíz illat, mintha most lépett volna ki a fürdőből, amely után egész testét megfürdették még kölnivízben is.

Cathérinet egy ugyanilyen ápolat, szőke, rózsaszín, kölnivízszagú egyenruhás alak vette át eddigi őréfől, de ennek nem volt rangjelzése, csak kabátja kihajtóján volt két oldal egy-egy kis halálfej a fekete alapon. A leányt is az íróasztalhoz vezette, leültette, kezéről nem vette le a bilincset. A két szerencsétlen rab közé állt némán.

A tiszt egy fényes, nikkelezett, nagyon hegyes és éles papírvágó késsel játszott, hegyét halkán az asztalhoz verdeste és iratokat olvasott. Láthatóan várt még valamire. Paul is, Cathérine is kísérletet tett, hogy lássák, nézhessék egymást, de a Hinrichungsabteilung legénye — a hóhérosztag, ahogyan ennek a szolgálatnak a tagjai nevezték magukat — vigyázott rájuk s amikor Paul váratlanul azt mondta: — Ne félj, Cathérine! — retentő erővel acullította a szerencsétlen férfit, úgy hogy szemüvege messzire lerepült és maga is majdnem leest a székről. Cathérine feiskoltott, de a pribék egykedvű arccal, úgy állt ott, mintha semmi sem történt volna, a tiszt pedig fel sem nézett és egy pillanatra sem hagyta abba a papírvágó kés hegyének pengetését. Csak amikor Cathérine sikoltásaira és átkozódásaira a hóhérlégény a lány felé fordult, útésre készen,

akkor szólalt meg a tiszt, kék szemét a leányra vetve:

— Várj csak. Talán gyorsabban boldogulunk ha egyszerűen felel a kérdéseinkre és nem kell hathatósabb eszközökhöz folyamodnunk.

— Esemágában sincs feljenni a kérdéseikre, maguk vadállatok, maguk gazemberek, maguk bocheok!

A tiszt vállatvont és újra a kés hegyét verdeste az asztalhoz. Kis vártatva végre nyílt a szoba másik ajtaja, amely egy másik hivatali szoba felé szült és Asta lépett be. Eszobontóan szép és elegáns volt, ezuttal nem olyan olcsó kis ruha volt rajta amilyeneket Marseilleben a Café Barbarouxban viselt. Az anyagon látszott, hogy a legdrágább könnyű szövet, szabásán, hogy a legjobb szalonból került ki, és Asta egész öltözékének összeállításán, hogy megint az előkelő, társasági úrihölgy, az a nagyvilági dáma, aki azelőtt Párisban volt.

Egy nagyon jömegejelenésű örnagy jött vele, Cathérine arra a férfire vélt ráismerni, aki Astát akkor este a kávéházban felkereste. Az íróasztalnál ülő tiszt felugrott, a papírvágó kést ledobta, hogy az egészen előresúszott, mereven meghajolt és székét készítve az asztal oldalához leültette Astát. Az örnagy nyomban elütni.

— Cathérine, még mindig meg akarlak menteni — mondta Asta, miután előbb szült valamit a tisztnek, amit a leány nem értett. — Felelj arra a három kérdésre, amelyet már fejtettem, s akkor te is, fiúd is szabadok lesztek.

Paul akart valamit mondani, de Cathérine attól félt, hogy megint ütik majd, és megelőzte: — Megmondtam, hogy semmiről sem tudok és így nem felelhetek ezekre az ostoba kérdésekre.

— Még most nem késő! Ha józanul viselkedsz, egy óra múlva indulhatok vissza Marseillebe. Mondd meg, hogy hol az angol kémközpont, hol a rádióleadó állomásuk és hol, hogyan rajkák ki a fegyverszállítmányokat.

— Ugyanúgy kérdezhetné, hogy hogyan néz nekik ki a Mars-lakók és szoktak-e reggelizni. Róluk is ugyanannyit tudok.

— Makacskodsz?

— Ostoba vagy.

— Hát akkor...

A pribék odalépett, Cathérine megbilincselte kezét hajlékony, vékony drótkötéssel megkötözte, a bilincset leszedte, azután a falhoz vezette, ahol olyan létra állt, amilyeneket táncgyakorlatokhoz használnak. Összekötözött kezét minden ellenkezése dacára magasba emelte, szoros odakötözte az egyik létrafokhoz, hogy a kötél mélyen a leány húsába vágott, azután lábait is összekötözte és ugyanúgy odaerősítette a létra alsó fokához. Cathérine a földön állt, de minden mozdulat a levegőbe emelte és minden mozdulat fájdalmasan hasított bele kezébe, lábába. A hóhérlégény otthagya és Paulhoz tért vissza, aki hátrafordult és vadul kiáltott. Mintha nem is hallanák bős, átkozódó szavait, a hóhérlégény egy készüléket vett elő, bekapcsolta a falba erősített kapcsolóba, s a hosszú fekete zsinórton Paulhoz vezette.

— Feleljen a három kérdésre: hol az angol tiszték központja, hol a rádióleadó állomásuk, hol van a kirakodóállomás? — szólalt meg a tiszt.

— Nem tudok semmiről semmit.

A tiszt egy alig észrevehető kézmozdulatára, a pribék hátul lehúzza Paul kibombolt ingét és a gerincét villanyozta. Más körülmények között komikusan hatott volna a szerencsétlen ember szörnyű rángatózása, mintha minden

tagját külön dróton rángatnák. Paul meg sem mukkant. A pribék ezután kibombolta a nadrágját és elől villanyozta. A diák most üvöltött a szörnyű érzéstől, Asta és a tiszt egykedvűen néztek, s utána a tiszt ismét megkérdezte:

— Hol van az angol tiszték központja, hol a rádióleadó állomásuk, hol a rakodóállomás?

— Nem tudok semmit!

A tiszt és a hóhérlégény közömbös arca nem változott, amikor ugyanezt a villanyozási műveletet a megkötözött Cathérine testen végezték.

— Beszélj!

— Nincs mit mondanom.

— Cathérine, okosabb lenne, ha beszélnél!

— Nincs mit mondanom.

— Tovább!

6.

A hóhérlégény és a tiszt láthatóan csak abból a szempontból nézegette Pault, hogy hol vannak azok a testrészei, amelyeken a legnagyobb fájdalmat okozhatják neki. Himmler külön kiképző rendszere arra nevelte és tanította ezeket az embereket, hogy az emberi test különböző részekből áll, amelyeken különböző fokú kisebb, nagyobb és legnagyobb fájdalmak lehet okozni. Számukra a vállatott semmi egyéb nem volt, csak ilyen részekből összetett test, hozzá egy száj, amelyen át a kinok hatása alatt ki kell, hogy jöjjön az, amit meg akarnak tudni. Aszerint, hogy a szájhoz tartozó idegközpont mekkora ellenállást képes kifejteni, fokozzák a fájdalmakat addig, míg az ellenállás meg nem szűnik. Más számukra egy emberi test, egy ember nem is jelentett. Olyan beidegzett, megszokott mozdulatokkal működött a hóhérlégény, olyan egykedvűen, minden legkisebb érzés nélkül ült ott a tiszt és nézte az áldozat kínolódását, mintha valamilyen érzéketlen gép lenne előttük, amelyet javítgatnak. Őket csak az érdekelte, hogy a vállatott ne tudjon magában tartani olyan titkokat, amelyek a náci birodalom érdekeit sértik. Emberi érzést, sógondolatot sem árult el, mert nem is árulhatott el két szemük egyetlen pillantása sem.

Asta valamivel idegesebb volt. Ott sem a fájdalmak és kinok érdekelték, egyáltalán nem hatott rá sem a sikoltozás, sem az üvöltés, sem az, hogy az áldozat fetrengett a kinoktól. Egyszerűen csak a saját karrierje érdekelté, és, hogy einyerei jutalmát, vagy csodót mondott kiváló kém-tudománya, ami a náci birodalomban kiszámíthatatlan következményekkel járhat, még az is megtörténhetik, hogy öt ültetik egy olyan székbe, amelyben Paul fetrengett. Egyik cigarettát a másik után szívta, alig néhányat szippantott belőlük, s megtörtént, hogy a hamutartó nyergében égett az egyik cigarettá, de megfeledezett róla, másikat vett elő és rágyújtott.

Az, hogy előtte vaksin pislog a szemüvegétől megfosztott szerencsétlen diák, halálosan vergődik, összetépett ruhában, beesett arccal, kócosan, tetvesen, mosdatlanul, borostás arccal még mindig erősebb mind a hármuknál, az nem érdekelte, szerinte az csak idő kérdése volt, de karrierje szempontjából nagyon fontos lehetett neki, hogy kiszedje a titkot, s azért is ült be, hogy résztvegyen a kihallgatáson. Az angol központot egyszer már sikerült felfedezni, egy csoportot elfogtak és haláltáborokba hurcolták. A rádió azonban nem került elő, nem találták meg a hullámhosszot és a szövegkulcsot, s még kevésbé sikerült a kirakodó állomást felfedezniük. Az események mutatták, hogy a kapcsolat a francia földalatti mozgalom és a londoni French Section között nemcsak nem szűnt meg az első csoport elfogásával, ha-

nem egyre élénkült, amit lehetett volna azzal is magyarázni, hogy a megszállás alatt egyre nagyobb tömegben ismerték fel a náciák rémuralmának elviselhetetlenségét és csatlakoztak a mozgalomhoz. Ezt azonban a náciák sohasem vallották be még önmaguknak sem, mégkevésbé merték felfelé jelenteni. Az olasz kapituláció után és amikor készülniök kellett arra, hogy most már majd másutt is sor kerül a partraszállásra, nagyon fontos volt nekik, hogy a belső titkos központokat megtalálják és ha Astát még az olasz fegyverletétel előtt elküldték Marseillebe, most azután már igazán mindent meg kellett kísérelniök, hogy megszabaduljanak a belső ellenségtől még mielőtt késő lenne... Náci fejfel ez a késő azt jelentette, még mielőtt felülről meg nem sokalják, hogy még mindig nincs eredmény a nyomozásban.

Paula ezért nem is sokat teketóriáztak.

— Mindez csak ízelítő volt — figyelmeztette a tiszt. — Nagyon unalmasak leszünk egymásnak, ha csak azt ismételtgeti, nincs mit mondania. Én a kérdéseket hajtogatom, maga a magáét. Kijelenthetem azonban, hogy mindent meg teszünk, hogy beszédre kényszerítsük. És beszélni fog, ebben biztos vagyok.

A diák nem felett. Cathérinet a kimerültségtől az ájulás környékezte. A tiszt még egyszer megszólalt:

— Most a lábáról a körmöket tópic le egyenként. Beszél?

— Nincs mit mondanom.

A hóhérlégény leszedte Paul lábáról a fűzőtlen cipőt, egy csipető csillant kezében, úgy helyezkedett, hogy a diák fel ne rúghassa, vasmarokkal megfogta bokában a lábát, úgy hogy Paul nem is tudott rúgni és húzni kezdte ballába kisuujjáról a körmöt. A diák felüvöltött. Las-

san, körülményesen tépte le a hóhérlégény a kis körmöt az alatta levő, s teljesen hozzázott húsról, hogy minél fájdalmasabb legyen, nem rántotta, hanem valósággal nyúzta, s a hozzázott bőrből is veletépett egy darabot.

— Beszél?

— Nincs mit mondanom.

A második, a harmadik, a negyedik, az ötödik ujj következett. A beszélgetes nem változott. Pault egész testében kiverte a verejték, fetrengett a széken, lába elérőfenedett a kísérelthez is, hogy rúgjon, üvöltött a fájdalomtól, vergődött, de csak egyre azt felelte a kérdésekre, hogy nincs mit mondania. Az ötödik köröm után elvesztette eszméletét. Vézna teste élettelenül hanyatlott le a székéről, de nem eshetett le a karfákról, csak előbbrecsuzott. Lába vérzett, véres volt a linoleum a padlón, és véres volt a tenyere, ahogyan kinlódásában teljes erővel tenyerébe vájta piszkos, elhanyagolt, régóta le nem vágott körmeit.

Fellocsolták. Lába egyetlen sajjó fájdalom volt, nem tudta, hogyan helyezze, fáj, ha talpára tekintte, fáj, ha sarkára támaszotta. És a hóhérlégény már fogta a jobb lábát.

— Beszél?

— Nincs... mit...

Cathérine sikoltozott, átkozódott, vergődött, azt sem bánta, hogy a kötél egyre jobban bele-vág karjába, lábába.

Asta cigarettázott, figyelte Pault és figyelte Cathérinet.

— Beszél, Cathérine?

— Beszélék. Azt kívánom, hogy akasszanak fel darabokban és farkasok harapják ki a húsd a testedből! Beszélék: kívánom, hogy minél előbb mindannyian kötélben lógiatok! Beszélék: Kívánom, hogy elevenen megérjétek azt a na-

pot, amikor vége lesz az uralmatoknak és ti keültök sorra!

— Ostoba vagy. Bennünket nem lehet legyőzni.

A tiszt halványan, helyeslőleg az asszony felé mosolygott, azután intett a hóhérlégénynek. Az a jobblábon a nagyujjánál kezdte. A legtöbb ember nagykőrmén benővések vannak, apró villa képződik attól, hogy nem jól vágják le a körmöt és a villa hegye belenő a húsbá. A hóhérré apró részletekben tépedeste fel a körmöt a környező bőrből, azután arról a bőrről és húsról, az ezernyi apró idegvégződésről, amelyen a köröm fekszik és végül lassan húzni kezdte, hogy egészen kitépje. Paul már csak hörgött, ajka kicserepedett, arca lábzan égett, szeme kifordult. Másik lába, egyetlen égő seb, ott vergődött a földön, a szomjúság gyötörte, tekintete minduntalan visszatért az asztalon álló kancsóhoz, csak azt látta, mert különben tüzes karikák ugráltak szeme előtt és egyre jobban érezte, hogy ismét elgyengül. Már a jobblába is egyetlen sebbé kezdett átalakulni, a harmadik körömnél tartott a hóhérlégény és csak egyre kopogott a kérdés, beszél?

Üvölteni már nem tud, mozgatja száját, nyelve megduzzadt, hogy alig fer le szájában. S a tűzkarikákon át egyszerre megpillant valami csillagot, egy éles, hegyes kés fekszik az íróasztalon. Ha azt elérhetné, hogy beléjük szúrja, a körmük alá, a szivükbe, a szemükbe, a halántékukba. Az a csillagó kés, a papírvágó kés az asztal szélén!

Csak annyi szünetet tartottak, hogy lássák, nem vesztette-e el ismét az eszméletét. Asta vizet locsolt kis csipkés szélű zsebkendőjére, a hideg kendővel letörölte a diák izzadt homlokát, de csak azért hogy közelhadjon és belekiáltson a fülebe:

— Beszéljen!

Amikor nem kapott választ, felvette cigaretáját a hamutartóról és hirtelen lehajolt, az égő cigarettát belenyomta a sebesült ballább egyik sebébe:

— Beszéljen!

A negyedik ujj következett. A hóhér még mindig vasmarokkal fogta a bokáját, pedig az elerőtlenedett test már vergődni is alig tudott, a lábán nem volt semmi ellenálló erő, Paul talán már nem is érezte a külön fájdalmat, csak vaksi szeméit kidülesztve egyre az asztalra meredt. Fáj, nagyon fáj, amint megint a húsát, bőrét, idegeit tépték, a lábában, a testében, a fejében érezte, jobboldalt, az ottani idegcsomókban retentő fájdalma volt.

— Beszél?

— Ni... nincs... — többet már nem is tudott kinyögni. Elerőtlenedett, ki tudja, mi játszódott le benne, arra gondolt talán, hogy nem bírja tovább, hogy a menekési vágy, az életvágy felülkerekedik, hogy valami kicsúszhat a száján? Még hallotta a kérdést:

— Cathérine, mindjárt te következel. Beszélés?

A leány csak átkozódik, sir, üvölt, vergődik, de Pault is biztatja, önmagát is, amikor oda kiált:

— Azért se. És te se, Paul, te se!

Nincs semmi értelme, mert Paul már csak vergődik, már alig hallható nyöszörgés jön ki néha a torkából. De mintha a hang még is a fülig, agyáig hatolt volna. Egyszerre felugrott. Valami hirtelen erő ösztökélte, az előbb még a lábát sem tudta letenni a földre, nem volt ereje kiáltani sem, nem volt ereje, hogy a vasmarok fogása ellen rugdalozzék és most egyszerre felrugta az előtte guggoló hóhért, hogy az hanyattesett és feje nagyot koppant az íróasztal-

lon, egyetlen ugrással az asztalnál termett, meg bilincsel két kezével megragadta a papírvágó kést, amely hegyével felé fordultan ott feküdt, csillogott, kínálkozott az asztalon, és mielőtt még bárki felfoghatta volna, hogy mit akar, két véres, elkinzott kezével marokra fogva a kést, minden erejét összeszedte és egész erejével a saját mellébe döfte.

Asta felsikoltott, a tiszt felugrott, a hóhérlégény egyszerre talpra serkent, Cathérine meg nem értette, hogy mi történt, mert nem látta, csak azt, hogy Paul felugrott. Azután azt látta, hogy a fiú megtántorodik, a szék mellé, a földre zuhan és melléből egy fényes kés nyele áll ki, azt fogja még mindig véres, összekötözött kezeivel.

— Nem, nem szabad meghalni, ne engedjék! — kiáltozta Asta. A földön heverő, eszméletét veszített emberhez ugrott, kirántotta a kést, amelynek nyomán vastag sugárban lövelt ki a vér és ráomlott a gyönyörű ruhára, a pokkáló vékony seiyemharisnyára, a finom kis cipőkre, jutott belőle még az asszony arcába is. De most nem törődött vele, haját tépte, sikoltzott:

— Nem fogsz meghalni, nem siklász ki a kezeim közül! Beszélj, mert széttepem a sebed.

Vájkált a sebben, amelyből egyre lassabban szivárgott a vér, véres volt a keze, a könyöke, a ruhája, az arca, a haja is, amely minduntalan előrehullott és hátráltoke, de a diák már nem is hörgött kezei között, hiába rázta már, szeme üvegesedett, ajka lassan kinyült, álla leesett és az asszony érezte, hogy elnehezült kezei között a fej, a test, látta, hogy elapad a vér a mellből, nem folyik, nem ömlik már, már nem is szivárog, csak itt-ott hullik ki egy-egy csepp.

És így, véresen, kezei között a halott diákkal, arcán, ruháján a diák vérevel, begöbrült ujjakkal, vérben forgó szemekkel a tiszt fele fordult és talán gyermekkori emlékeinek hatása alatt, talán, mert eddig folyton franciául beszélték, arra kiáltozott, franciául, hogy Cathérine is értette:

— Ezért felelni fog! Ez a maga bűne! Itt volt a kezeink között.

Erre már a tiszt is elsápadt. Valamit mondani akart, de Asta már otthagytta, a megköztözött leány felé rohant és sikoltzott:

— Nem hagyom magam tönkretenni! Beszélj, mert darabokra tépek! Nem hagyom a karrierem tönkretenni!

Mire a gyorsan odaugró hóhérlégény lefejtette Asta begöbrült ujjait, Cathérine már nem tudott semmiről, semmit.

7.

Kétes-tiszta kórházi ágyon tért magához. Lában, kezén vastag fehér kötés volt ott, ahol a drótkötél sebeket vágott, testét tetvetlenülítették, de lesoványodott, szinte összezsúrt testére alig ismert rá maga is. Lassanként, napok mulva, tudta meg, hogy titokzatos körülmények között hozták be, nem is mondták honnan, csak sejtették, hogy a Gestapo utalta be, mert naponta jöttek érdeklődni, hogy magához tért-e. De három héten át önkívületben, súlyos ideglázban feküdt, s azért kellett utasítás szerint külön szobában elhelyezni, hogy senki se hallja, amikor lázálomban beszél. Több mint egy hétig eltitkolták, hogy magához tért, bár ő maga nem merete megmondani, hogy honnan került a kórházba. Amikor azonban említették neki, hogy délutáni alvás közben egy nagyon szép asszony kereste és a leírásból Astára ismert, súlyos idegrohamot kapott, morrium befecskendezéssel kellett megfékezni. Nem is merték megmondani neki, hogy az az asszony minden este ott járt.

Egy nap Asta mégis eljött. Kis, tömött, nagyon elegáns akatáskát hozott. Akkor már Cathérine kissé összeszedte magát, megerősödött és amikor meglátta, elkezdett kiáltozni, de csak a vad gyűlölet robbant ki belőle, rohamot már nem kapott.

Esteledett, a koratéli este félhomályba bori-totta a szobát, amelyben alighanem Asta utasítására, nem gyújtották meg meg a villanyt. Csak az erős parfümillet, a nagyon elegáns vonalnak árulták el, hogy Asta az és ott van, minden sikoltozás, kiáltozás és átkozódás ellenére egyre közelebb jön. Cathérine végül kimerülően falnak fordult, fejére húzta a takarót. Nem akart se látni, se hallani, nem akart semmiről sem tudni.

— Cathérine, ne félj, nem bántalak — mondta nagyon halkán és leült az ágy mellé tolt székre. Cigaretárára gyújtott, sokáig hallgatott, azután szokása szerint eldobta az egő, félig elszívott cigaretta, le a földre és folytatta: — Marseilleből elhoztam a téglruhá. A kabátod kint lóg a folyosón, a fogason. Ha most kímégy majd a WC-re, vedd magadra, mintha fáznál és felejtssd magadon, hozd be. Itt a táskában mindent megtalálsz, ruhát, cipőt, fehérneműt, sapkát. Itthagynom neked ezt a kis karórát, hogy tudd, mikor van tíz óra. Pontosan tíz órára öltözz fel és mássz ki az ablakon.

Cathérine csak akkor fordult meg és nézett remülten szemekkel Astára:

— Le akarsz lövetni?

— Azt akarom, hogy megszökj.

— Ha te akarod, akkor azért akarod, mert áltani akarsz nekem.

— Ha most azt mondanám, hogy én mégis szeretlek... tudom, gyűlölsz, de hiszen Paul nem is volt a fiúd... Nem mondom. Nem azért teszem. Azt akarom, hogy eltűnj innen. Veletem megbuktam. Mosolyogsz, úgy-e? Idehallgass!

De nem tudta tovább mondani. Cathérine nem értette, de úgy hallotta, mintha elcsuklana az asszony hangja, s könnyek csillannának szemében. Nem szólt, kis zsebkendőjével felszártotta könnyeit.

— Mennyivel jobb neked! — csak ennyit mondott és nagyon halkán még hozzátette: — Te azután is élni fogsz.

Megkeményítette hangját. Szürkén, színtelenül, hangsúlytalanul mondta:

— Azért akarom, hogy megszökj, mert akkor ráfoghatom amazokra, hogy az egyiket hagyják... meghalni, a másikat megszökní, azért is nem boldogulhattam. Nem mentesít, de enyhíti az ügyemet. Ne tegyél úgy, mint aki inkább választja a halált, semhogy tőlem fogadja a menekülést és rajtam segítsen ezzel. Magadon akarj segíteni. És most nagyon figyelj. Pontosan tíz órakor kimászol itt az ablakon, egy félméternyit kell csak ugranod, annyit kibírsz. A folyosón az ör nem hallhatja, a kórházkijáratnál akkor van az őrségváltás. Tudod, hogy mi bocheok nagyon pontosak vagyunk. Menj azonnal jobbra, elhaladsz a szomszédos épületek mellett, végig a falig, ott is jobbra fordulj. Egy helyen javítják a falat, ma még rés van, ha ma még, még kijutsz, holnapra befalazzák. A falon túl valaki vár majd. A Faust katonaindulóját fűtyöréski. Tudod, mi is sokszor fűtyölgettük egymásnak. Lesz nála ma éjszakára kijárási engedély és egy Carte d'identité.

— Nem kell.

Az asszony úgy tett, mintha nem hallotta volna. Felállt, kiürítette a táskát, tartalmát az ágy lábánál a takaró alá dugta.

— Ne rugdod össze, így is elég gyűrött lesz.

A táskában lévő összehajtogatott újságpapírost gyors kezekkel csomókba gyűrte, úgy hogy a táska hamarosan megint úgy nézett ki, mint-ha tele lenne.

— Hogy hová még, a te dolgod. Az, aki vár rád, nem tudja, ki vagyok. Jobb ha nem beszélsz rólam, nem hivatkozol rám. És jobb lesz mind a kettőnknek, ha soha többé az életben nem találkozunk. Vagy a te fejed, vagy az én fejem menne rá.

Mintha csak sejtette volna, milyen végzetes lesz ez a találkozás két év múlva.

Megint odalépett az ágyhoz. Egy pillanatra mintha le akart volna hajolni a leányhoz, de annak vad tekintetére csak a haját simogatta meg könnyed mozdulattal. Kócos, rendetlen, ápolatlan haját. S mintha erről jutott volna eszébe, tarsolyából fésűt, puderdobozt, ajakpisírosítót rakott ki az ágy melletti éjjeliszekrényre.

Többet nem szólt. Lassan ment az ajtóig, még egyszer visszanezét, azután mosolygásra vonta arcát és szokott biztonságával lépett ki az ajtón. Cathérine hallotta, hogy kint a német katonával beszélget.

8.

— Talán mégis szeretett — kockáztatta meg Annaise. — Ezek a bocheok olyan szentímen-fálisak...

— Én azt hiszem, igazat mondtott, amikor azt mondta, a saját maga helyzetén akar segíteni — vélte Mirkó.

Reggel volt már, lent megélnékültek az utcák. Gyuri tápázkodott fel elsőnek heverő helyzetéből. Karikás volt a szeme az álmoságtól, nagyot nyújtózott, de arca nem élénkült meg. Túlságosan hatása alatt állt annak, amit Cathérine elmondott.

— Induljunk, — szólt Reggynek, de ez nem mozdult.

— Szörnyű, mit tettek a nációk az emberekkel, szörnyű, milyen gonosztevéket neveltek belőlük — mondta csendesesen. Iván bőlított és röviden elmondta, amit az asszonytól délután hallott, hogyan lett a vidám, életkedvvel teli tizenéves leányból Asta, la bétise, a vad Asta.

— És odáig jutottak, hogy az ember sajnálni sem tudja már őket — fejezte be elgondolkozva.

Felhajtott egy jókora pohár pálinkát és az ablakhoz állt, nézte a párisi reggel képét. Koppogtak az ajtón. Monsieur Gaston jött, álmosan, kócosan, félig felöltözötten és nagyon izgattottan:

— Monsieur Ivánt hívják a telefonhoz.

Evans volt.

— Jöjjön azonnal a kórházba. Boswell köcsit küld magáért. Félorra előtt Astát a kórházi ágyon meg akarták fojtani, a maga leírása szerint alighanem Wuppert. Felszakadt a belső sebbe, haldoklik és beszélni akar magával. Talán...

— Nem megyek, látni sem akarom.

Evans persze nem tudhatta, amit Cathérine elmondott.

— Jöjjön kérem, nagyon fontos.

És, hogy elejét vegye a további vitának, letette a kagylót.